

תולדות הגה"צ רבי אליעזר בן דוד זלה"ה¹

מהדורה שניה מתוקנת²

לידתו

נולד ביום ראשון י"א תשרי תרצ"ד³ (בדרכון כתוב שנולד 10-10-1932 - י' תשרי תרצ"ב, ואינו נכון). בעיר האמדאן בפרס, היא שושן הבירה⁴. לאביו ר' דוד ארקאק. אמו מונוור בת פנחס סהימי⁵.

סב אמו שהיה צדיק בא אליה בחלום, ונתן לה טבעת יקרה וחשובה מאוד, ואח"כ נולד מר זקני, והיה אומר שזה רומז לנשמה גבוהה, וחיבר על זה שיר.

בברית קראוהו "אליעזר", בפרסית "סעיד".

אחיו: מרים, אורי, דני, אליהו, משה ורבקה.

ילדותו

בילדותו אביו היה בעירק שנים רבות לרגל עסקיו⁶, ועול גידול הילדים נפל על אמו. תמיד היה משבח את מסירותה, ואחיה ציון היה עוזר לה.

היתה לה יראת שמים טהורה, וסיפר בנה אליהו, שפעם היתה איזו מחלה שחלו בה רוב הילדים והוא לא חלה, ושלחו אותו לבית הכנסת אע"פ שהיה קטן כדי שלא יהיה כל הזמן עם החולים, וכשחזר אמו היתה מחבקתו ומנשקתו ואומרת לו "איזה תענוג, יש לך ריח של בית כנסת". ואמר הבן שבכל הנסיונות שעבר בחיים לא עזב את בית הכנסת מחמת אותה התרגשות של אמו.

ומר זקני היה מספר בערגה על זמן ילדותו, וסיפר שהיו הבתים עשויים באופן זה, שבמרכז הבית היה תנור חימום גדול, והיו פורסים שטיחים מסביבו וכולם היו ישנים סביב לתנור, והיו שוכבים לישון מוקדם כיון שלא היה חשמל, והיו הולכים לישון ההורים וילדיהם באותה שעה, והיה אומר שכל המריבות שיש בבתים בזמננו בזמן השכיבה של הילדים הוא מחמת זה

¹ תולדות אלו כתבתים אני הצעיר נכדו, יוסף פרץ, וכתבתים בעטיו של נח"ץ, והוא בבחינת טיפוס, והי"ת יזכני לשכללו ולתקנו. התודה והברכה למרת אמי הרבנית תח"י, לדודי היקרים, לאחי הרה"ג משה נר"ו והרה"ג יואל נר"ו, לבני הבחור"ן תב"ו ר' שלמה הי"ו, שעברו על הדברים והעירו והוסיפו ותיקנו, והוספתי דבריהם בפנים. ובמיוחד לדודתי הרבנית דבורה תח"י שהשקיעה כמה שעות כדי להעמיד הדברים על דיוקם ועל ניסוחם הנכון.

² מהדורה ראשונה נדפסה בקובץ שמחת התורה, אלול תש"פ.

³ ידוע שנולד ביום ראשון, למחרת יום כפור. ועל פי זה נודע שנת לידתו, שבשנת תרצ"ד חל כן.
⁴ כך היה אומר מר זקני זלה"ה. וכ"כ בספר יהודי המזרח בארץ ישראל ח"ב עמ' 334 שהמדאן היא שושן - וכ"כ עוד להלן (עמ' 335 ועמ' 667). וכתב בקו' מרי"ח ניחוח (גליון שפז דף ו' ע"ב) שכן המסורת בידי יהודי פרס. אולם בס' משיעורי הראש"ל ח"א (דף שא ע"א) כתב שלא ברור שמסורת זו נכונה. וכ"כ בשו"ת אור לציון ח"ד (פרק נה אות ה) שבביקורו בפרס בשנת תשל"ז חקר את הנושא, וזאת העלה שאין הדבר ברור. ע"ש. וע"ע בס' סנסן ליאיר השלם (דף תסג ע"א) ובקובץ מרי"ח ניחוח (גליון שפז דף כז ע"ב). **הרמ"פ**.

⁵ ציון אמו בהר המנוחות: פ"נ מונוור בת פנחס ארקאק ז"ל, אשת חיל וברת לב אם נאמנה ומסורה זכרה לא יסוף מזרעה. נפטרה י"ב תמוז תשי"ט תנצב"ה.

⁶ לקחת חלקו בירושת אביו.

שההורים נשארים ערים ושולחים את הילדים לישון, אבל בזמנם שכולם הלכו לישון באותה שעה לא היה מצב זה, וההורים היו קמים מוקדם באשמורת והילדים היו ישנים יותר. והיה משבח מאוד⁷ צורת חיים זו שכל בעיות החינוך של הדור נובעות בגלל צורת החיים המודרנית. פעם היה קודח מחום ומדבר מתוך חומו ועומד על המטה ומצדיע כמו מפקד, ואומר בואו ונעלה לארץ ישראל ונכבוש אותה.

בילדותו היה מנהג שהילדים נושאים דרשה בבית הכנסת על פרשת השבוע, וכדי להתכונן לדרשתו היה מעמיד את התרגולים בחצר על הסולם והיה דורש בפניהם וחוזר עד שדרשתו היתה שגורה בפיו, ובנתיים כל השכנים היו יודעים את דרשותיו בעל פה.

בזמן מלחמת העולם השנייה, היו שכניהם הגוים אומרים ליהודים עוד מעט יגיע היטלר ויקח אותכם מכאן, וכבר חילקו ביניהם את רכוש היהודים. והיה שבת אחת שהיה ספק מי יכנס לעיר, הגרמנים או האנגלים, והיה פחד גדול, וכשנכנסו האנגלים אמרו הגוים ליהודים, בני דודכם באו להציל אתכם.

וכאשר הגיעו המטוסים הגרמנים והיו מפציצים את העיר, והפצצות שנפלו על רחובות הגוים התפוצצו ונהרגו עשרות גוים, והפצצות שנפלו על רחובות היהודים לא התפוצצו ונשארו שלמים על הגגות, והיה לנס. והיו הילדים עולים לגגות בלילות ורואים את הפצצות ונהנים מזה כמו מזיקוקים.

כשגדל קצת, דודו סידר שבכל חופשת לימודים ילך אצל בעל מלאכה אחר כדי שיכיר סוגי מלאכות שונים ויחליט מה מתאים לו. פעם אצל חייט, ופעם אצל רופא, ופעם אצל סוחר. ולכן היה לו ידע במלאכות שונות כולל בישול, ותפירה, ועוד דברים. והשתמש בזה בימי חייו כדי לבשל בעצמו לכבוד שבת⁸.

כבר מצעירותו הרגיש אחריות על אחיו בני עמו, והוא היה הבחור היחיד בעיר שהיה מעיז להתגונן בפני הגוים ולא לברוח, שהיהודים לא היו עוברים ברחובות הגוים לבדם, כיון שהיו מכים אותם. ופעם אחת ראה בחור יהודי שהלך לבד והגוים נתפלו לו, והוא הלך להצילו והתחיל לריב עמהם והבחור חמק עבר והניחו לבדו, והיה שם בריון גוי שרצה לבעוט בו, והוא תפס את רגלו והפילו ונשברה ידו. ועבר שם שוטר מעיר אחרת שלא הכירו ולקחו לפני קצין המשטרה. ושוטרי העיר היו ידידים של מר זקני, מחמת שהכירוהו כשהיה עובד עם רופא אחד שהם היו מטופלים אצלו. והיתה לו רגישות באף, שהיה מכניס אצבעו באפו ויוצא לו דם, ומרח דם בכל הפנים ונראה שעשו לו נזק גדול. וכך הגיע לקצין המשטרה, ראה אותו הקצין והתחיל לצעוק על הבריון, ותבע אותו שישכור לו עגלה לקחתו לביתו, ומאז אותו בריון כל פעם שראהו

⁷ וכ"כ בספרו אלה מועדי ח"א. הרמ"פ.

⁸ בענין ההכנות לשבת, הפליא בחשיבות ענין זה, ואפילו לאברך שלומד בכולל שישי ומקבל משכורת ויצטרך להפסיד משכורתו ולבטל מלימודו. ועיין בספרו וזאת המנוחה.

היה קד לפניו ביראה. ואחר כך נודע לו שהיה אותו בריון רוצח גדול. והראה לי מר זקני סימן שיש לו ביד מאבן שזרקו עליו. ופעם תקעו לו סכין בבית השחי.

כשהיה בגיל שש עשרה פתח את הקן של תנועת השומר הצעיר⁹ באיראן. והיה מורה לעברית. והיה מדבר נגד הדת, כיון שזה מה שידע באותו זמן¹⁰. באותה תקופה היה בפרס רב אשכנזי, הרב יצחק לוי, שהגיע לשם בזמן המלחמה דרך בוכרה, ופעל רבות להרמת קרן התורה, היה שליח של אוצר התורה בפרס. ובאו וסיפרו לו על מר זקני שמדבר נגד הדת, ובא לפוגשו, ולא כעס עליו כלל, ואמר מר זקני שרק לראות אותו הספיק לו בשביל לחזור בתשובה, שלפני כן לא היה לו הזדמנות לראות יהודי. ונשאר כל הלילה לדבר אתו. בבוקר החליט שכיון שאין לו ידע ביהדות ויש לו להשלים החסרון בלימוד, לכן לקח עמו חומש ונסע לעיר אחרת וישב שם חודש ימים ולמד ככל יכולתו. וחזר משם רזה מאוד שבקושי אכל וישן¹¹.

עלייתו לארץ ישראל

בגיל שמונה עשרה¹² רצו לשולחו ללונדון לאוניברסיטה כדי שילמד רפואה, כיון שהמנהג היה שאחד מכל משפחה לומד רפואה, והיה להם תקציב לזה. אלא שעמד על דעתו שרצונו ללמוד תורה בארץ ישראל¹³, ואביו הזהירו שאם יסע לארץ ישראל ולא יסע ללמוד רפואה, הוא יפסיד את כל חלקו בירושה, והוא חתם לאביו שהוא מוותר על חלקו, שהיה ממון רב.

ואעתיק לשונו של אדוני אבי מו"ר נר"ו בסוף ספרו אורות החומש:

בחור צעיר ונמרץ, גבוה, [ג'ינג'י ובעל בלורית], בעל רצון ברזל, אשר בגיל שמונה עשרה היה ראש "החלוץ" בארצו "איראן". הוא כבר הספיק לכהן כמורה בבית ספר, לארגן תנועת נוער, וללמוד תורה, לשנות את כיוון חייו, כבר בגיל זה בגלל תפקידיו בתור ראש תנועת נוער חלוצית, הוא שלט בלשון הקודש שליטה מלאה.

כשהחליט ליסוע לארץ ישראל, אביו - איש אמיד, לא הסכים. כדי לאלצו לוותר על רעיון זה, אילצו לחתום ויתור על הירושה המגיעה לו, אם רצונו בכל זאת ליסוע לישראל ללמוד תורה. הוא חתם במסירות נפש, כדי ללמוד תורה. בגיל צעיר הוא עזב את בית הוריו ואת ארץ מולדתו, כדי לשנות את אורח חייו.

⁹ דודי הרב אבינועם אומר שהיה "החלוץ". וכ"כ אדוני אבי מורי ורבי נר"ו בסוף ספר אורות החומש.

¹⁰ דודי הרב אבינועם אומר שהוא לא היה מורה כלל לפני שהגיע הרב לוי, ואחר שהגיע הוא היה מנהל בית ספר.

¹¹ אחי הרב משה כתב: בענין רזותו, זה היה כשהלך כמה חודשים ללמד עברית בבית הספר בשיראז, שהיתה עיר רחוקה מאוד, ושם היה ישן מעט מרוב חשקו בתורה, וחזר רזה לעירו.

¹² לפי מה שכתבנו שנולד בשנת תרצ"ד, היה זה בשנת תשי"ב. ולפי הדרכון שנולד בתרצ"ב היה זה בשנת תש"י.

¹³ פעם פגש את בנו של הנדיב יצחק שלום, שהוא היה המקים את אוצר התורה בפרס, ואמר לו בגלל אביך אני רב ולא רופא. אמר הבן ומי שאמר שלא היה יותר טוב שתהיה רופא. ענה לו להיות רופא לא צריך להיות יהודי, גם גוי יכול להיות, אבל רק יהודי יכול להיות רב.

בהחלטה נחושה ובמסירות נפש הוא נוסע לארץ ישראל, למרות קשיי הקיום, ומחפש ישיבה ללמוד בה. באותה תקופה עדין לא היו הרבה ישיבות בארץ ישראל, הוא שמע והחליט לגשת לישיבת פוניבז' המפורסמת. הוא דופק על דלת משרדו של ראש הישיבה הנודע הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, נכנס בצעדים בוטחים, עם בטחון עצמי טבעי, לאחר נסיון העבר שלו, ומבקש מראש הישיבה להכניסו לישיבה כאחד מבני הישיבה.

הגאון הרב כהנמן זצ"ל, שואלו, האם יודע אתה ללמוד גמרא לבד. העלם עונה בביטחה: לא, מעולם לא למדתי גמרא.

ראש הישיבה בסבלנות ממשיך במאמציו למצא פתח: האם אתה יודע ללמוד ולהכין משנה לבד. ראש החלוץ לשעבר משיב: לא.

מסביר לו ראש הישיבה בהתאפקות, אין מקומך בישיבתנו, אינך מתאים. הרמה לא עבוך, כאן התלמידים עילויים, לומדים גמרא לבד. ואתה אפילו משנה לא יודע - אין מקומך כאן. פוסק הגאון.

והצעיר, נפלו פניו, מאובן מעוצם התדהמה. שאיפת חייו נגוזה תוך רגע. מאמץ העליה והרצון העז להכנס לפנים משעריה של עולם התורה יורד לטמיון. הוא לא זע. הוא לא יכול אפילו לדבר. אמנם הצער הנורא והמזעזע, יחד עם ההלם האדיר שנחת עליו בהפתעה, מנעו ממנו כל תגובה. אבל עיניו זלגו דמעות, דמעה אחר דמעה נוטפות להם הדמעות על לחייו, לא התיפחות, לא בכי, כי אם הדמעות ירדו מאליהם, דמעה ועוד דמעה ללא יכולת לעוצרם, העינים דומעות מעצמם.

ראש הישיבה, נחרד, נדהם. הוא אווז את ידו של הצעיר בחמימות, ואומר לו: אתה נכנס לישיבה. אני אדאג לך. נדאג ללמדך. הוא קורא למשגיח הרב שמשון הררי, ואומר לו, נא לבקש בשמי מבחורים נכבדים ומבוגרים מהישיבה שיקציבו לו שעה כל אחד ללמדו ספר. לאחר שנתיים הוא כבר נמנה על בחורי הישיבה מן המנין. מהבחורים היקרים של ישיבת פוניבז'. ואחר כך התבטא אחד ממנהלי הישיבה, היה כדאי ליסד את ישיבת פוניבז' עבור בחור זה. עכ"ל.

בהיותו שם היה עוסק בהצלת נפשות ולקרבן לתורה, והיה עוסק בזה עם הפעילים. והציל הרבה צעירים מקיבוצים וחיים כיום חיי תורה מלאים והעמידו משפחות לתפארת¹⁴. ומשפחות רבות מיושבי המזרח של היהדות החרדית הספרדית חבים לו את רוחניותם ומשפחתם.

הנהגותיו

¹⁴ בענין הצלת הצעירים, התעסק במיוחד בבחורים פרסיים, וכך הציל מאלה ששלחם הוא בעצמו קודם לקיבוץ. ועיין עלוני פניני עין חמד (תשע"ד עמ' 188) שמר זקני הכניס לישיבה את הגה"צ כמוהר"ר משה מלכא זצ"ל מבני ברק שעלה לארץ ישראל ממרוקו.

היה מתנהג בחסידות, והיה מקיים כל מילי דחסידותא שכתב הבן איש חי. [ופעם אמר לי שרק עושה כספר בן איש חי, אבל מה שכתב בשאר ספריו, עוד יוסף חי ורב פעלים, אינו צורך לכל אחד, שכך קיבל מגדולים]. והיה מדקדק בזה כל ימיו. אמר שמעולם לא עבר על קבלה שקיבל על עצמו.

היה מדקדק בכל ברכה שמברך שיהיה מי שיענה אמן. וכן היה מדקדק מאוד בנטילת ידים ליד המטה, וכיון שהיה נוסע הרבה היה לוקח עמו קערה וכלי במזוודה כדי שלא יחסר לו. וכן היה לוקח כסא קטן בשביל תיקון חצות.

היה קם כל בוקר לכל הפחות בשעה שלוש, והיה מברך ברכות השחר, כדי לא להעיר את בני הבית היה מתקשר למדינות מעבר לים שאצלם הוא יום כדי שיענו אמן על ברכותיו. כשהיה במטוס היה מחפש יהודי כדי שיענה אמן על ברכותיו, והרבה התחזקו מחמת זה, שעל ידי זה פתח עמם בשיחה וחזקם ביראת שמים.

אמר לי פעם שאף פעם לא כיבה את צלצול השעון מעורר והמשיך לישון, אלא תכף כששמע את צלצול השעון הוא קם.

הנהגותיו והקפדותיו היו הפלא ופלא, דבר למעלה מהשגת בני דורינו, הכל בנחת ובשמחה ובלי עצבים. צריך לכתוב ספר שלם על זה.

נסיעתו לפרס

אז החליט שיש לו לתקן את אשר עוות בצעירותו, שבנה בפרס את תנועת השומר הצעיר, ויש לו להרוס אותו ולבנות במקומו תנועת להחדרת היהדות. והיה לו תכנית מגובשת בזה, נכנס לחזון איש ואמר לו שלא יסע. וכיון שעדיין לא היה מאוד מקושר לחזון איש נכנס למה"ר אהרן רוקח האדמו"ר מבלז זלה"ה וסיפר לו על התכנית, והאדמו"ר התפעל מאוד ובירך אותו שיצליח להרוס, וליווה אותו עד הדלת ביציאתו, וכל החסידים ראו כן תמהו שילוו בחור צעיר. ונסע לפרס¹⁵ והצליח להרוס ולא הצליח לבנות. ואחר כך דיין בברכתו של מהר"א מבלז שבירכו להרוס ולא בירכו על הבנייה.

בחזרתו נכנס לחזון איש, שלא היה ניחא ליה בפעילותו, והקפיד עליו קצת, ואמר לו שילמד שלא שואלים שני רבנים אותה שאלה. כיון שרצה שיהיה תלמיד חכם. ואמר לו שיעבור ללמוד בישיבת "באר יעקב", כך שיהיה רחוק ממוקדי הפעילות, ויוכל להתעלות בתורה. ואז קיבל על עצמו לסיים הש"ס כל שנה, והיה מסיימו בחול המועד סוכות ביום המילה שלו וביום היאציט של אביו. וכן היה מסיים שישה סדרי משנה והיה מסיימו ביאציט של אמו. וכן היה מסיים כל שנה כל התנ"ך וכל הזוהר הקדוש¹⁶. והיה בקי בס' בן איש חי.

¹⁵ ראה בספר אברהם אוהבי, תולדות חייו של רבי אברהם פנחסי הלוי, אשדוד תשע"ו, עמ' מב.

¹⁶ דודי הרב אבינועם נר"ו אמר שלפי הזכור לו לא היה מסיים הזוהר כל שנה, וצ"ע.

באר יעקב

כשנפתחה ישיבת באר יעקב החזון איש אמר לו לעבור לשם¹⁷. כיון שלא רצה שיתעסק בפעילות ורצה שיעסוק רק בתורה ויהיה תלמיד חכם¹⁸.

באותו זמן למד בחברותא עם הגה"צ המשגיח הרב שלמה וולבה זלה"ה. ופעם אמר לגר"ש אתה לא יכול לחנך אותי. שאל אותו למה? אמר לו, כשמגיע בחור הונגרי אתה דואג ואומר: "איך אחנך אותו ואני לא מכיר טבע ההונגרים?" "אני שאני מפרס, איזה הוא אמינא יש שתוכל לחנך אותי?! ואחר מחשבה קצרה הגר"ש הודה לו ואמר: "אתה צודק!".

הרב ישראל קליינר זלה"ה מחבר ספר נחמת ישורון ראש ישיבת בית הכרם, למד אז בישיבת באר יעקב, והיה צעיר ממר זקני בכמה שנים, וביקש ממר זקני ללמוד עמו, ולמדו יחד איזה תקופה, וכשהיה לומד בניגון היה מר זקני מצייר לו תוים על דף, שלא אהב שמנגן¹⁹.

באותו זמן למד חובות הלבבות שער הביטחון, והחליט לעשות נסיעה של ביטחון, שיסע בלי כסף ולא יבקש אוכל מאף אחד בדרך. ונסע בטרמפים והגיע למירון בלילה והיה רעב, והגיע איזה אדם והוציא סדין ושטח על הריצפה והוציא אוכל, ולא רצה לאכול לבד וקרא לו לאכול עמו, וראה בזה התחלה של השגחת ה' עליו. ומשם התגלגל לטבריה ושם הכיר מורה אחת שעזרה לו אחר כך לרישום הראשוני לאור החיים, וכן הכירה לו את אשתו, והרויח מזה את כל חייו. והיה מספר זה בשבת חתן של נכדיו, והיה אומר שתדעו מאיפה באתם, ממדת הבטחון. וכל חייו היה חזק מאוד במדת הבטחון והיו רואים נפלאות. [פעם שאלתיו כמה השתדלות וכמה ביטחון. ואמר לי שצריך לעשות השתדלות כל מה שיכולים שזה בשביל להראות שרוצים. ושכן כתב בעל העקידה לגבי נח, מדוע שלח את היונה והא לא היה יכול לצאת מהתיבה בלי ציווי ורשות מהי"ת. ואמר שאם לא היה שולח ה' לא היה אומר לו לצאת. שצריך לעשות כל מה שביכולתך לעשות].

קשריו עם גדולי ישראל

מר זקני היה לו קשר עם הרבה רבנים, רבותיו החזון איש והרב הגרי"ש כהנמן והגר"ש וולבה. ורבני ישיבת פורת יוסף וראשי ישיבת חברון, וכן עם הרב מבריסק זלה"ה²⁰, שהיה מסתובב הרבה בירושלים אצל הגדולים, וכן אצל הראב"ד מו"ה יעקב מוצפי והמקובל מו"ה מרדכי

¹⁷ מצאנוהו שם בשנים תשי"ב תשי"ג. ראה קובץ באר הדעת (עמ' 232).

¹⁸ כשהיה מנוע מטעם החזון איש להתעסק בהצלת הבחורים, באו הפעילים בטענות לחזון איש כי היה מצליח מאוד בזה, וענה להם החזון איש שיש לו עתיד גדול בלימוד, והאמת היא שלמד בהתמדה. הרמ"פ.

¹⁹ ראה קובץ באר הדעת (עמ' 232) שמר זקני היה מהבחורים חשובים בישיבה.

²⁰ פעם כשביקר אצלו, היה בתקופת הצנע, והגישו לו שם תפוזים ותפוחים, התפוזים היו זולים והתפוחים יקרים. ומר זקני לקח תפוז. הרב מבריסק אמר לו היה לך לקחת תפוח שהרי תפוזים יש לך בבית.

שרעבי זלה"ה²¹ והאדמו"ר מו"ה ישראל אביחצירא זלה"ה. וכן עם בעל קהילות יעקב והגרא"מ שך והגר"ש וזנר²², הגרי"י ווייס (עיין שו"ת מנחת יצחק ח"ו סי' קע"א). והגר"ח גריינמן זלה"ה. וכן האדמו"ר מסלונים הרב שלום נח ברזובסקי בעל הנתיבות שלום קרבו מאוד. ולהבחל"ח עם הגר"ח קנייבסקי שליט"א והאדמו"ר מקלוב ארצות הברית²³.

נישואיו

כשהגיעה עת דודים חיפש בת שתדמה להקים בית של תורה, ולא מצא בארץ ישראל רק אחת שהסכימה לזה, והיא מרת זקנתי הרבנית שרה טבול תחי', ממשפחה מיוחסת מטבריה. ושאר הבנות הספרדיות היו מסכימות להתחתן עם בן תורה רק שהיה נהוג באותה תקופה שבאחת הפגישות הולכים לסינמה. והיתה אחת שלא הסכימה בגלל שהיה לו זקן, והציע אותה לחבר שלא היה לו זקן.

וכשהציעו לה השידוך הציעו לה עוד שידוך עם בחור ממשפחה אמידה ומגולח, ואילו מר זקני לא היה לו כסף ומשפחה והיה בעל זקן. והסתפקה. והציע לה מר זקני לשאול את החזון איש, ונכנס אליו והיא עמדה בחוץ, ושאל בשמה, ואמר החזון איש שתתחתן עם מר זקני, וביקש ממנו שיאמר לה מפיו, ואע"פ שהחזון איש לא היה מקבל נשים הסכים ונכנסה ואמר לה מזל טוב.

ובתקופת אירוסיו כתב מכתבים לארוסתו כמנהג, הם מלאים עמקות המחשבה, הדפיס אותם בשם "קונטרס המחשבה", הגיש אותו להגרי"י קנייבסקי זלה"ה מחבר ספר קהילות יעקב אשר נתן לו הסכמתו על הספר²⁴, ובהסכמתו כתב עליו הרב קנייבסקי שם "ולבו ער ליראת ה'". אח"כ כשביקש ממנו הסכמה על ספרים אחרים אמר לו שזה הסכמה לכל מה שיכתוב. ובני משפחת הרב קנייבסקי ראו כן תמיהו, כיון שהיה לו גדר שלא לתת הסכמות כלל²⁵.

והיו למר זקני קצת תכשיטי זהב ושטיחים שהביא מפרס, מכרם וקנה דירה ורהיטים, שבוע לפני החתונה התגלה שרימו אותו, העמיס את הרהיטים על עגלה רתומה לסוס והלך לחזון איש, החנה את העגלה מחוץ לביתו של החזון איש ואמר לו שאין לו מקום לגור אחר חתונתו. החזון איש קישר בינו לאדם אחד שהיה גר ברמת גן והיתה לו דירה, שאם תהיה פנויה, יצטרך לשלם עליה מיסים, וחיפש דייר, והסכים להשאיל לו אותה בחינם. ונכנס שם והתקבל ולמד

²¹ אף התייעץ עמו על שם המוסד אור החיים.

²² עיין שבט הלוי ח"ג סימן קמג. ועיין עוד באוצר פסקי גרים עמוד 259. וכן נתן הסכמה לספרו מטה האלקים (אחי הרה"ג יואל נר"ו).

²³ ראה בגליון "לקח טוב" היו"ל ע"י מכון לקח טוב קאלוב, גיליון קס"ד, פרשת חיי שרה תשע"ח. שכתב מה ששמע ממר זקני.

²⁴ נדפסה גם באגרות ורשימות הקה"י ח"ה עמוד צב. (אחי הרה"ג יואל נר"ו).

²⁵ ואף רבי חיים קניבסקי במכתב התנחומים על פטירתו ציין להסכמה זו.

בכולל של הרב יגל ברמת גן. והיה מתפלל כל יום בבית החזון איש, ובשבת היה בא ברגל עם מרת זקנתי תחי' והיו מתפללים אצלו.²⁶

לפעמים שימש שליח ציבור בבית החזון איש, והחזון איש שיבח את מבטא הקמ"ץ של הפרסים, שהוא עמוק.

אחר תקופת מגורים ברמת גן, הרגיש התקררות ביראת שמים מחמת אורית המקום, והתחיל לסדר את זקנו, והחזון איש פסק לו שיש לו לעבור לגור בבני ברק לאחר שדיבר אתו על זאת. ואז להגרמ"י לפקוביץ זלה"ה מח"ס מנחת יהודה ראש ישיבת פונוביז' לצעירים, היה צריך בחצר ביתו, צריך זה שימש לו למגורים בתקופת הבניה של ביתו הקבוע, באותו זמן הצריך לא היה בשימוש, והחזון איש תיווך ביניהם ודר שם כמה שנים.

הצריך היה קרוב מאוד לישיבת פונוביז', מר זקני סיפר לי שהיה שומע את הש"ץ כשמתחיל ברכו בתפלת ערבית והיה יודע שהתחילו להתפלל. תמיד כשביקרנו אצל הגרמ"י לפקוביץ היה מספר בערגה על אותם שנים שגרו בשכנות. לאחר שנהרס הצריך גידלו באותו מקום את העץ אתרוגים המפורסם של הגרמ"י לפקוביץ מגרעיני החזון איש, והיה מר זקני מספר זה כסימן לטהרה.

אור החיים

באותה תקופה הבנות ספרדיות שגדלו בבתי ספר חרדים, לא המשיכו בלימודים אחר כיתה ח', רובן יצאו לעבוד כדי לעזור בפרנסת הבית, ובנות שרצו להמשיך ללמוד בתיכון או בסמינר לא התקבלו למוסדות בית יעקב משום שהיו ספרדיות.

משום זה לא היו לבחורי ישיבה ספרדים שידוכים מתאימים. על מנת להציל ולשנות את המצב הקיים, לכן החליט לפתוח בית ספר על יסודי במסגרת תורנית לבנות ספרדיות. [וכבר האריכו בספר ומשה היה רועה לספר השתלשלות העניינים, אלא שמר זקני אמר לנו שהדברים שם לא מדויקים].

כדי לפתוח את אור החיים קיבל אישור מיוחד מהחזון איש, שכן לפני שעלה בדעתו רעיון זה, היו לו רעיונות אחרים, לפתוח תלמודי תורה ועוד, וכל פעם שהיה מגיע לחזון איש, היה אומר לו שישב ללמוד, אבל כשבא עם הרעיון לפתוח את אור החיים הסכים עמו ונתן לו התרומה הראשונה. "אור החיים" נפתח בט"ו באב שנת תשי"ג.²⁷

בהתחלה היה המשרד של אור החיים בצריך של מר זקני. ובהמשך עבדו אצלו בנותיו של הגריש"א, הרבנית בת שבע קנייבסקי ז"ל היתה מזכירה, והרבנית זילברשטיין ז"ל היתה מורה.

²⁶ חתונתו היתה בחדש כסלו שנת תשי"ג, לפני גיל עשרים.

²⁷ פאר הדור ח"ב עמ' קצח בהערה. ראה בס' התקופה ובעיותיה (עמ' סא) מאת הרב וולף.

במשך השנים רבות מנשות בני ברק עבדו באור החיים. פעם אמר שמרגיש זכות גדולה להחזיק עשרות רבות של משפחות של תורה בב"ב. אחר תקופה קצרה אמר לו החזון איש לעזוב את זה כיון שרצה שיהיה ת"ח, ואז העמיד את הרב משה פארדו זלה"ה, והגדיל המוסד מאוד. היה אומר מר זקני בענותנותו שאם החזון איש היה חי עוד כמה שנים היה נעשה תלמיד חכם, כיון שאחר פטירתו הורו לו גדולי ישראל להמשיך בפעילות.

נסיעתו השניה לפרס

בשנת תשי"ז הוזמן מטעם אוצר התורה בפרס לנהל את בית הספר²⁸, היה חודש בשיראז, אחר כך בטהרן. ובהיותו שם דאג גם לבניית המקוה, והפיץ תורה במדה מרובה, [ויצאו משם שנים או שלשה בחורים שנהיו תלמידי חכמים]. ואף הדפיס קונטרסי הלכה בפרסית. והיה שם שנתיים.

פורת יוסף

בחזרתו לארץ ישראל היה גר בבני ברק. ראש הישיבה הרה"ג עזרא עטייה זלה"ה מינהו למשגיח בישיבת פורת יוסף בקטמון²⁹, והיה נוסע כל יום ראשון בבוקר לירושלים וחוזר בכל יום חמישי לביתו. העמיד שם תלמידים הרבה. והיה כותב לתלמידים דברי מוסר שיקראו כל יום, שהיה אומר שמוסר צריך שיהיה מתאים לאותו יום, ומה שהיה טוב אתמול לא מתאים היום. ואמר לי שנמצא אצלו העתק של מה שכתב באותם זמנים.

היה אומר שיש לו שני תלמידים בעלי רוח הקודש, מו"ה אלעזר אביחצירא זלה"ה ומו"ה רפאל אדרעי הצדיק מרעננה³⁰.

והיה מספר על הצדיק האדמו"ר מו"ה מאיר אביחצירא זלה"ה שהיה דואג מאוד על חינוך בניו, והיה מגיע מפעם לפעם לישיבה לעקוב אחר חינוכם, והיה מדבר עמו על זה. והיה מספר שמו"ה אלעזר היה עושה בעיות בישיבה שהיה קם לתיקון חצות והיה קשה לו למר זקני שאינו עומד בסדרי הישיבה.

ואחד התלמידים שהיום הוא מגדולי הדור סיפר שקיבל סטירה ממר זקני, ואומר תמיד שמחמת אותה סטירה הגיע למה שהגיע.

היה דואג מאוד לתלמידיו. סיפר ר' דניאל בטיש הלוי נר"ו שהגיע ממיקסיקו ללמוד בישיבת פורת יוסף, והגיע בתחילת ניסן כי לא ידע את סדרי הישיבה, וסבא טיפל בו כאב לבנו במשך כל

²⁸ ראה הצפה כה אב תשי"ז 22/08/1957.

²⁹ מצאנוהו שם בשנת תשכ"ב בס' בני איש מהרב ישראל פנחסי עמ' 13. ובשנת תשכ"ה, ראה ספר זכרון א"ד יעלה (עמ' ט).

³⁰ הוא היה עם מר זקני גם בשלומי ובשגב.

החודש. ועוד הרבה סיפרו כן. וכן מצאנו בכתביו נייר שכתב לחנות בגדים בגאולה: נא לתת מכנסים לבחורים, ועם פירוט שמותם.

שם גם השפיע על שיטת הלימוד שתהיה ישיבתית, כי רבי עובדיה יוסף זלה"ה רצה להשפיע על הבחורים שילמדו יותר הלכה, והיו שהבינו מדבריו שכוונתו ללימוד בקיאות, ולכן ביקש מהרה"ג עובדיה יוסף זלה"ה שיכתוב לו על לימוד בעיון, וכתב לו תשובה ארוכה מלאה מראי מקומות על החשיבות של הלימוד בעיון, והיתה שמורה בידו.³¹ [המכתב של הגרע"י נכתב בעקבות שיחה בליל ת"ב שבה הוא אמר שמי שאומר שבחורי ישיבה צריכים ללמוד הלכה הוא מין ואפיקורוס].

שלומי ושגב

היה לו רצון עז להפיץ תורה ולקרב העם לתורה, לכן העתיק דירתו לשלומי והביא עמו אברכים מיישיבת פורת יוסף, והיו מרביצים תורה בעיר שלומי ובעירות הסביבה.³² באותם תקופות היה קושי גדול לבני תורה להתפרנס, והיה קשה מאוד להשיג דירות: והנה נודע למר זקני שהקימו ישוב קטן בצפון הארץ בשם "שגב", ונבנית לעולים חדשים, אלא שלא באו כלל לדור שם כיון שהיה קרוב לישוב ערבי. פנה לממשלה ואמר להם אני יכול ליישב את המקום אם תתנו לי הדירות בחינם, ואמרו לו מה פתאום? ואמר להם אתם מעדיפים שישאר ריק? והצליח להשיג מהם³³ ויישב שם משפחות של בני תורה,³⁴ והמשיך הישוב שם במשך תקופה עד שהצליחו להסתדר במקומות אחרים.³⁵ אחר כך שב למקומו בתור משגיח ביישיבת פורת יוסף – קטמון, ונשאר שם כמה שנים.³⁶

ארגנטינה

בארגנטינה היתה קהלה חשובה "שובה ישראל". היו בה אנשים יראי שמים, אלא שלא היה להם הדרכה מסודרת בעבודת ה', שהיו להם רבנים שונים, בהתחלה היה ה"רבי" זאב וולף גרינברג, שהיה מיוצאי גרמניה והיה ירא שמים גדול, והיה הולך בדרכו של הרש"ר הירש, והיה

³¹ נדפס במגיד הרקיע (ח"ב סי' כ). וציטט ממנו בס' עין המשפט (חו"מ עמ' 7). [נדפס באור תורה טבת תשמו עמוד קנג. אולם שם כתוב שהוא משגיח באור ברוך. אז אולי יש שתי מכתבים וצריך עיון. הערת הרה"ג יואל אחי נר"ו]. אמנם כנראה מכתב זה היה מתקופת אור ברוך.

³² הצופה, י"ד סיון תשכ"ו, עמ' 3. וראה במחזיקים בס' קדמת אשר שכתב: שמות האברכים הלומדים תורה והלכה בכל יום אצל רבם הרב הגאון כמוהר"ר ר' מאיר גרינימן שליט"א ואצל רבם הרב הגאון כמוהר"ר ר' אליעזר בן דוד שליט"א ביישיבת שלומי. ע"כ. וראה שם שמות האברכים.

³³ משרד הפנים החכירו לו את כל היישוב עם המחצבה שבו וכרמים בלירה אחת לחמש שנים, משנת תשל"א. והוא ז"ל לא היה חושב על עצמו ונתן הכל מתנה לפועלי אגודת ישראל.

³⁴ בשנת תשכ"ו-תשכ"ז. ראה קול סיני גיליון 54 ה' ניסן תשכ"ו עמ' 171.

³⁵ עיין על היישוב שם בספר זכרון א"ד יעלה, לזכרו של רבי אליהו דנינו, עמ' ט.

³⁶ בחורף תשל"ב נתן שם שיחות שנדפסו בספר מטה האלקים.

סובר שצריך תורה עם דרך ארץ. ואחריו היה להם השפעה מרבנים מסטמאר ועוד. ולכן היו צריכים מנהיג על דרך המקובלת בעדות הספרדים.

בישיבת פורת יוסף היו תלמידים משובה ישראל (כמו הרב יצחק נחמד והרב יוסף מיתה), הם המליצו לקבלו כרב בקהלת "שובה ישראל". ועד הקהלה פנו אליו לבקש ממנו שיקבל הרבנות של קהלתם.

הלך מר זקני לשם והיה רבם במשך עשרות שנים³⁷ ובנה מוסדות הקהלה, ואפילו מממשלת ארצות הברית השיג תרומות לקהלה. ונסע גם למכסיקו ותרמו לו סגום הגון, והבטיח להם שעוד עשר שנים יהיה לו מורים בשבילם.

וכבר כתבו הרבה על פעילותו הרבה, שהוא העמיד דרך התורה בארגנטינה, וכל הקהילות עמדו על דרך הישר בהשפעתו. גם אחרי שעזב את ארגנטינה המשיך להנהיג את הקהלה עד סוף ימיו.

מכסיקו

מרת זקנתי היתה סובלת הרבה ממחלת קוצר הנשימה, במשך הזמן שהיו בארגנטינה הרבה פעמים היתה צריכה להתאשפז בבית חולים. באחת הפעמים שהיתה בבית חולים והיה קשה מאוד, ולא ידע מה לעשות, הגיע אליו החזון איש בחלום, ושאל אותו מה יעשה, ואמר לו כשלא טוב בבריאות זה סימן שצריך לעזוב המקום. ולכן עבר למכסיקו שאוירה טוב לחולי אסטמה, וחצי שעה אחרי שהגיעו כבר הרגישה טוב ושוב לא סבלה.

במכסיקו העמיד תלמידים רבים והיה מוסר דרשות בקהילת מגן דוד לעדת ארם צובה, וכן הקים את מנין ותיקין, ומינוהו לרב ראשי³⁸, אלא שועד הקהלה לא היו מוכנים להכנע לרבנים ורצו שינהיגו כרצונם, פעם אחת ביקשו שידאג למסעדות כשרות, ענה להם שבא להיות הרב של הנשמה שלהם ולא הרב של הבטן שלהם. עד שביום הכפורים לפני נעילה אמר לציבור לפחות לפני נעילה תוציאו את הנעלים. ואחרי כיפור פיטרו אותו מרבנותו.

באותה תקופה הגיעו הרבה בחורים מפרס לגור בבולטימור ארצות הברית, ומר זקני רצה לחזק אותם, והחליט למכור דירתו במכסיקו ולקנות בכסף בית בבולטימור שיוכל לעשות בו בית כנסת ובית דירה. והיה עומד למכור דירתו ונעשה פיחות המטבע במכסיקו וירד מחיר הדירות למחצה, וכבר לא היה שייך התוכנית של בולטימור.

שיקאגו

³⁷ הגיע לשם בשנת תשל"ב, וכהן כרב בקהלת שובה ישראל עד שנת תשמ"ה. כן כתב בס' איש מאיר היה עמ' 89. וראה שו"ת והרים הכהן ח"א חיו"ד סי' מה. [דודי הרב אבינועם כתב שבשנת תשל"ג הגיע לארגנטינה].
³⁸ כשהיה ברבנות כתב דו"ח מפורט על פעולותיו ותכניותיו.

באותה תקופה הגיעו ארבעים בחורים מפרס לשיקאגו, והיו לומדים בישיבת סקוקי ("בית המדרש לתורה"), שבה היו לומדים לימודי קודש וחול, והחליטו שילך לעבוד אתם, ואז הלך לשם ואמר להנהלת הישיבה שרוצה לטפל בתלמידים להכניס בהם יראת שמים, ואמרו שלא צריכים, אמר להם תתנו לי רק מקום לישון ואני אשלם לכם ואח"כ תחליטו, וגבו ממנו אלף דולר ונתן להם. ונשאר שם חודש ימים וראו גודל השפעתו עליהם. וקמו ועד מבני העיר וקבלו עליהם להיות אחראים לתת לו משכורת כדי שישאר. ואחר תקופה קצרה חלק גדול מהם עזבו הקולג' ועברו לישיבה קדושה, והיום חלקם משמשים כרבנים, וכולם חרדים לדבר ה'. [בשנה הראשונה שילמו לו, ובשנה השניה לא רצו יותר, וכדי לא לצער את אשתו לא סיפר לה על זה, וחזר לא"י].

הקמת מוסדות

היה לו כח גדול בהקמת מוסדות. הקים תלתמוד תורה יעב"ץ בירושלים³⁹. הקים תלמוד תורה בטורונטו קנדה, שהיה שם רק תלמוד תורה אשכנזי, והספרדים לא רצו לשלוח שם, ופתח תלמוד תורה "אור האמת", ועד היום מעמיד תלמידים.

הקים תיכון לבנות בלוס אנג'ליס, ארה"ב. לבני קהילת הפרסים. וכן את קהילת "אור האמת" בניו יורק.

כשנפל שלטון הקומוניסטים בברית המועצות, היה מהראשונים שנסעו לשם להפצת תורה, ונסע לבוכרה, ופתח שם כוללים, והיה קורא להם "כולל מחללי שבת", והיה מדבר עם רופאים, עורכי דינים, מדענים, שהיו מרויחים מעט מאוד, כמו חמישים דולר, והיה נותן להם מאה דולר כדי שילמדו. והסכימו בתנאי שלא יכריחו אותם לקיים מצוות, וכך העמיד כמה כוללים, ואחר תקופה של לימודים היו מעצמם מבקשים תפילין ושאר מצות. ואחד מהאברכים האלו שעלה לארץ, כשהגיע לשדה התעופה בא"י הדבר הראשון שביקש היה מנין לתפילת מנחה. וכמדומני עד היום קיימים מוסדות אלו.

כמו כן סייע לבסס ולהעמיד התלמוד תורה בעיר קאראקאס ונצואילה. וכן הדריך ועזר לכולל במדריד. ועוד הרבה.

³⁹ סיפר רבי אליעזר בן דוד שליט"א לפני שנים רבות הוא פתח את התלמוד התורה הראשון שנקרא ת"ת יעב"ץ יחד עם הרב רחמים כהן, והם הלכו לקבל ברכה מהרב הצדיק רבי מרדכי שרעבי זצ"ל. כאשר הרב שרעבי שמע שהם עומדים לפתוח תלמוד תורה לילדים רכים, הוא שמח ביותר, וממש רקד מרוב שמחה. הרב בן דוד שאל אותו מדוע הוא כה שמח, והרב שרעבי הסביר שהחינוך בגיל הרך הינו מאד חשוב, הוא נוטע את הנטיעות בתוך הנפש ובלב של הילד. לדוגמא הוא אמר, לדאבוננו קורה שנערים בגיל חמש עשרה יוצאים לתרבות רעה ועוזבים לחלוטין את עולם המצוות, יש לדעת שהדברים אינם קורים בבית אחת הדברים החודרים ללב הילד בשנותיו הרכות משפיעים עליו בשנים המבוגרות יותר, כאשר אתם פותחים תלמוד תורה לגיל הרך והילדים ישמעו שם אך ורק דברים טובים אין ספק שתהיה לכך השפעה טובה גם לאורך השנים (מחשבת התורה דיין ח"ב עמ' 114). וראה מאמרי חיים (מילר, עמ' רע"ז) בנוסח קצת שונה.

בצעירותו הקים שיעור לפני נץ החמה בכותל המערבי שקיים עד היום. וכן הוא הכניס המנהג לתת דרשות ברוב עם בליל תשעה באב. ועוד הרבה ארגונים ופעולות לטובת הדור. בסוף ימיו כשהיה חולה על ערש דוי, שמע שיש אפשרות לפתוח כולל במדינת קובה הקומוניסטית. והיה רוצה בכל לבו לפתוח את זה.

ירושלים

משם חזר לירושלים ושימש כמשגיח רוחני בישיבת אור ברוך⁴⁰, והיה שם במשך כמה שנים. ובאותה תקופה היה הולך לשמוע שיחות ממו"ה יצחק הוטנר זלה"ה ומו"ה שלמה וולבה זלה"ה, וקבל מהם מלוא חופנים. ופעם כשהביא את ספרו אור לארבעה עשר להגר"ש וולבה אמר לו למה אתה כותב בזה, אתה צריך ללמוד קבלה. ועוד אמר לו אתה כיון שלא היה לך רב לכן אתה יכול לחדש אני שהיה לי רב איני יכול לחדש⁴¹. וכתב פעם ביאור על עשרת בני רב פפא שמוזכרים בהדרן לסיום מסכת, שהם רומזים לעשר ספירות, ואמר את הביאור להגר"י הוטנר זלה"ה. ואמר הגר"י הוטנר לחתנו הרה"ג יונתן דיייד שליט"א: הרב בן דוד הוא היחיד בדור שמבין בעשר ספירות. ואמר לי שפעם נכנס לשיעור של קבלה וראה שאין זה בשבילו. אמנם ראיתיו במשך תקופה לומד ספר גינת אגוז, וכן היה לו קשר רב עם המקובל מו"ה שמואל טולידאנו זלה"ה מטנכיר.

בני ברק ואלעד

כשנפטר הרב משה פארדו ז"ל היה צורך למנהל לאור החיים, והוא חזר לנהל את המוסד במשך כמה שנים. כשבנו את העיר אלעד העביר דירתו לשם ובנה שם מוסדות לתפארת, מוסדות אור האמת, מוסדות חינוך, וקהלת למופת. מחמת המוסדות צבר חובות גדולים, והיה אומר אני עושה את שלי ואין לי לדאוג דאגת מחר, אלא עושה מה שצריך לעשות היום "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום" לא אתמול ולא מחר. והיה מביא ראיה מעובדיה הנביא שמת והשאיר חובות, נראה מזה שלא צריך לחשוש מזה. אמנם כחצי שנה לפני פטירתו עשו התרמה גדולה למוסדותיו והצליח לפרוע חובותיו, ודבר שנצטער בו אותו צדיק סייעוהו מן השמים.

⁴⁰ מצאנוהו שם בשנת תשמ"ה, ראה בספר מרן הקהלות יעקב (קטעי עתונות, עמ' 123-124). וראה בספר מנחה ושמחה (בוסקילה, עמ' רלה). [כבר בניסן תשד"ס היה משגיח אור ברוך כמו שכתוב בהשמש (6 עמוד 58). הערת אחי הרה"ג יואל נר"ו].

⁴¹ גם היה אומר לו הרב וולבה שהוא עצמו צריך להמשיך במסורת שקיבל מרבותיו בעיני הציבור, אך סבא יכול לדון לעצמו כי לא היה לו רב. הרמ"פ.

בסוף ימיו חלה במחלה קשה ונפטר לבית עולמו במוצאי שבת קודש ערב ראש השנה, כ"ט אלול תשע"ט. ונטמן בהר המנוחות בירושלים⁴².

חיבוריו

הניח יכול רב של חידושים, רובם עדיין בסרטי הקלטה. חלק קטן נכתבו ונדפסו:
אור לארבעה עשר. על הגש"פ.
אלה מועדי. חלק ראשון, מאמרים על מועדי ישראל. ירושלים תשנ"ה.
בטבעת המלך. על מגילת אסתר [על דרך הגימטריות]. חמוש"ד.
בצלם אלקים. על בריאת העולם.
דרך השלמות. פירוש נפלא על ספר משלי. אלעד תשס"ט.
דרכנו. חלק א. יגיד לנו את דרכנו. אלעד תש"ע.
השתא הכא עבדי. ענייני שיעבוד וגאולה כולל הגש"פ. תשס"ז.
וזאת המנוחה. עוסק בקדושת השבת ורוממותה ובדרכי העבודה לזכות למעלותיה הרוחניות.
ח"א ירושלים תשנ"ז. ח"ב אלעד תשע"ב.
ושכנתי בתוכם. חיפוש דרכי העבודה להשגת מדרגת קדושים תהיו. ירושלים תשנ"ג.
מטה האלקים. פירוש על עשר מכות דצ"כ עד"ש באח"ב משיחות שנאמרו בס"ד בחורף תשל"ב בישיבת פורת יוסף קטמון ירושלים. מהדורה שניה ניו יורק תשל"ב. מהדורה בתרא בני ברק תשנ"ה. ועוד הרבה מהדורות. ובכמה שפות.
קונטרס אל גנת אגוז ירדתי. פירוש על הפסוק "אל גנת אגוז ירדתי". ירושלים תש"נ.
קונטרס המחשבה. ובו עשרה פרקים, ובסופו דברים קצרים על זמן ויציבות. אמרות ופיוטים שנכתבו כהכנה לימים נוראים. בני ברק תשי"ז.
שובו לכם לאהליכם מאמרים על הבית היהודי. ירושלים תשנ"ג. תורגם לספרדית.
שיח השירה. על שיר השירים, ג' חלקים. ח"א פרקים א' ב' ג' ירושלים תשנ"ו. ח"ב פרק ד ירושלים תשנ"ז. ח"ג פרק ה ירושלים תשס"ב.
שירי הרב אליעזר בן דוד. ח"א שירי קודש שחוברו בשנת תש"ע תשע"א. ח"ב תשע"ד. ח"ג תשע"ה נדפס אלעד תשע"ו. ח"ד תשע"ו. [כתב הרבה שירים ורק חלקם נדפסו, היה אומר שכיון שאנשים לא קוראים שיחות, לכן כתב את הדרכותיו בצורת שירים. ובשנותיו האחרונות היה כותב כמעט כל יום שיר, משום שנאמר "שירו לו שיר חדש"].

⁴² ביקש להקבר ליד אמו, ואם לא ימצאו מקום שיקברו אותו ליד רבו רבי יצחק לוי. ומצאו מקום שרואים ממנו את קבר אמו. מול הצדיק מרעננה. ואחר הקבורה ראו שהוא גם קרוב לרבו רבי יצחק. ורצון יראיו יעשה.